

Britta Perén

Född Kahn 1910.

Min far, Viktor Kahn, bodde på Tyska Botten och hade som närmaste granne och god vän Olle Hjortzberg. Olle Hjortzberg skulle flytta ut till Saltsjöbaden. Min far entusiasmerade sina föräldrar och familjen Melin, som de delade en villa med ute på Tyska Botten. De flyttade till Saltsjöbaden, vad jag förmodar 1899.

Min farfar Axel, Theodor Kahn ägde efter den gamla indelningen Ringvägen 95 och familjen Melin nr 94. Den nuvarande Ringvägen 60-64.

På den tiden fanns inte Tattbybron och då min far och Olle Hjortzberg alltjämt ville uppehålla bekantskapen, rodde de till varandra. Olle Hjortzberg bodde nedanför nuvarande kyrkan. Den fanns inte då. Min far berättade många gånger hur roligt de hade med sina roddturer, de måste helt enkelt ro för att kunna nå varandra.

Hjortzbergs villa finns alltjämt kvar med den vackra, underbara vindflöjeln på taket.

Min far träffade min mor på färjan som gick mellan Stadsgården och Karl XII:s torg. De gifte sig sedermera och flyttade till Saltsjöbaden år 1909.

Jag föddes 1910 en mycket kall aprildag. Min far har berättat att han just den dagen hade tagit sig ledigt från arbetet. Han måste helt enkelt gå och möta doktorn som kom från Stockholm med häst och vagn, så han skulle hitta rätt till Neglinge, där vi då bodde.

Vi flyttade till Tattbyhöjden 1912, snett emot Filip Månssons villa, som var den enda som fanns där då.

Vi bodde i nuvarande Brettströms villa. Vi lekte kolossalt mycket i bergen och badade i Neglingeviden hela min barndom och simmade ut till den lilla ön med de 3 badhusen, som fanns då.

Jag simmade faktiskt många gånger över till Pihl, fiskhandlaren, och tog fiskpaketet på huvudet och simmade tillbaka. Det var kolossalt dåligt vatten då med. Min mor badade gärna, men hon tyckte det var gräsligt vatten, så hon duschade efteråt.

Mamma tog gärna sina 4 barn och gick med oss över skogen till Solsidan och vi badade i Erstaviken. Det fanns ingen bibana Igelboda - Solsidan.

Detta gjorde vi ofta till 1918, då mamma tyckte, det blev för mycket bebyggt och vi cyklade till gamla herrbadhuset, som då hade blivit dambadhus på den ön, dit hängbron går ut. Numera är där en massa bryggor.

Där hade jag kolossalt roligt och hoppade från tornen och taken ner i bassängen och skrämde slag på alla människor. Jag var kanske litet besvärlig. Men roligt hade vi.

Vattnet i Baggen var underbart, kristallklart. Mamma badade där med förtjusning.

För att återgå till min farfar, så hade han huset till sommar- nöje och for in med häst och vagn till sitt arbete Högbergsgatan 51. Det tog ju tid. Men tid hade de på den tiden.

Jag har alltid trott, att han var en stor, reslig, jovialisk man, som alla fotografier tyder på.

Jag hade en målare Wahlberg ute hos mig för några år sedan. Han berättade: "Jag kommer ihåg fruns farfar". "Så roligt", sade jag. "Det var en liten ilsken, tjock rackare". Oh, sa jag, och alla mina illusioner föll platt till marken. "Varför det?" - Ja, jag var springpojke på den tiden i Neglinge Handels AB och jag kom med varor till Grosshandlare Kahn kl 1 på natten". "Ja, det var min sista kund för den natten. Jag dunkade på dörren och då kommer en liten ilsken, tjock rackare med skägg och morgonrock och tofflor, väldigt argsint". - "Ja men" sa jag litet ursäktande, för jag tyckte i alla fall att mina illusioner liksom inte alldeles skulle dala" det var ju väldigt sent på natten". "Ja, sa han "men tänk på mig då. Det var andra tider, börja 6 på morgonen och springa med varor hela dagen till långt in på natten".

Så kom vi in på hans barndom. Jag tyckte det var roligt få veta mer om gamla Saltsjöbaden; dessa backar och djupa dalar, för vi har ju ett oerhört kuperat landskap. Och han, den lilla pojkvaskern fick springa vid 12 års ålder, till långt in på nätterna med varor. Ja, jag tycker nog det är skönt, med andra tider nu.

Ja, som sagt, jag föddes 1910, men vi hade ingen kyrka här. Mamma tyckte nog jag borde döpas. Jag var nog över året, stor, tjock och tung. Mamma har berättat hur hon kånkade med mig från Neglinge bortåt kyrkan till; möjligen fanns det något rum i nuvarande prästbostället, som då beboddes av en rådman Martin, som en präst disponerade, för jag döptes faktiskt där.

Vår första präst var kyrkohere Vidner. Han tog alltid emot oss ute på trappan till kyrkan. Alla hälsade på varandra och efter gudstjänsten avslutades det hela med att alla tog adjö av varandra och var och en gick hem till sitt eller hem till varandra.

Den där traditionen försökte min man och jag fortsätta med när vi gifte oss och flyttat ut hit till Solsidan. Vi samlades några vänner utanför kyrkan, gick över skogen och hem till oss och drack choklad med vispgräddor.

Det blev faktiskt en vana, som vi hade i många år, men sedan har tyvärr alla goda vanor och föresatser skingrats som agnar för vinden.

Beträffande vår kyrka måste jag tala om litet mera. Vi hade vår orgelläktare då som nu. Det fanns alltid en barnkör och vi bodde nära kyrkan. Vi fick 25 öre för att sjunga på söndagen. För Bröllop 50 öre och begravning 1 krona. Jag var flitigt i kyrkan och sjöng kraftigt. Det var väldigt roligt att titta på publiken. Ibland glömde jag bort mig där uppe på orgelläktaren, så de fick rycka mig i baken och jag satte mig med en duns. Jag måste säga att jag saknat barnkören i kyrkan.

Varje söndag sjöng vi "Amen, få vi evigt sjunga, Amen för Guds tron en gång, Amen där är livets älv, Amen kallar han sig själv".

När min mellandotter skulle gifta sig här i kyrkan, bad vi Albin Rude spela åt oss, vår gamla sånglärare och organist i kyrkan. Jag sa "Snälla Albin, kan vi inte ta Amen, Amen får vi evigt sjunga". - "Nää, snälla Britta, det hör ju barnkören till, det går inte alls. Det är bortlagt för länge, länge sedan."

Men på högtidliga tillfällen, fick vi inte sjunga förstås. Fru Percy sjöng många gånger. Hon bodde nära kyrkan och hade mycket stor och fin röst och mycket hög. Det var säkert en mycket vacker röst. Hon hade nästan alltid en boa om halsen. Det var säkert en mycket vacker boa. Vad som intresserade mig mest var, att boan gled. Hon sjöng högt och barmen hävdes och sänktes och boan gled ner. I alla dessa år som barn var jag helt fascinerad av boan. Jag trodde alltid - nu ramlar den - men tjo så tog hon tag i svansen, så var den på plats, för att glida neråt igen.

Ofta for vi hela familjen på söndagarna till Storängen och gick till mitt morföräldrarhem Berg, som låg mellan Augustendal och Nyckelviken. Vägen eller stigen från Storängen och till Berg var väldigt spännande. Dels var terrängen vacker, med små porlande bäckar, som slingarade sig på vägarna och en ljuvlig akogsdoft, som jag inte vet mig ha känt någon annanstans.

Det var mycket spännande att se hur långt vi kom innan morfär mötte oss med giggen. Det var underbart. Pappa och mamma fick aldrig rum. Det fanns bara plats för oss 4 barn och det var morfars mening faktiskt. Han tyckte kolossalt mycket om oss barn, och vi tyckte han var underbar.

Han var gulddragare, Manne (Emanuel) Björck, äldste halvbror till Oscar Björck. En gulddragare drog fina trådar av guld för snörmakerier o d.

Berg köpte mormor 1874 utav en gumma på Kornhamnstorg. 30 tunnland berg och dalar, mest berg, därav namnet.

Morföräldrarna var de enda som flyttade ut och byggde, först sjövillan och sedan en större villa på 1800-talet. På 1900-talet, när flickorna flög ut (de var tre döttrar) byggde de ett hus högre upp på högsta bergsmallen, som hade en vidunderligt vacker utsikt.

I detta hus inredda morfar en verkstad, och jag minns, hur jag fick krypa upp och sitta i hans knä och med sin vänstra hand, han var vänsterhänt, tog ner härliga verktyg från väggen och hamrade och gjorde ljuvliga saker. Berg är numera helt jämnat med marken och är ett bensinupplag.

Utsikten från mitt barndomshem var inte dålig den heller. Vi hade en balkong som vette ut mot Baggen.

Pappa älskade att sitta där och titta på alla båtar som kom in. Det fanns en skogsvaktare Ekdahl på den tiden. Pappa bad honom komma och fälla de träd, som stod i vägen för hans utsikt. Skogsvaktare Ekdahl fick en flaska brännvin för varje träd han fällde.

Pappa var jättenöjd och jag hoppas skogsvaktar Ekdahl var mycket nöjd han också. Så enkelt gick det till på den tiden.

Mitt sovrumsfönster vette utåt skogen åt Filip Månsson till. Jag måste i samningens namn säga att jag många gånger inte kunde sova på nätterna, därför att det var en sång som inte var av denna världen, från Filip Månssons.

Ja, jag hörde ju sedermera det där namnet Taube, det figurerade ju, men sa mig ingenting. Senare förstod jag det var Evert Taube som sjöng någonting så, att det skallade i bergknallarna. Det var inte bara han, även någon vid namn Nilsson, en gravör, Svante Nilsson, som sjöng. De musicerade så att det inte var tal om någon sömn.

När jag tänker på min barndom, tänker jag mycket på alla hästdroskor och foror och hur vi sprang i kapp för att kunna få balansera på den där stängen som hängde baktill, och vi åkte med så länge det gick. Ibland hände det att vi fick en snärt av piskan, då gällde det bara att kvickt hoppa av.

Så åktes kälke i branta backen utanför vår villa ända uppifrån Månssons och ner i kröken, där backen svängde kraftigt, och det gällde, att inte slängas in i berghällen. Fortsatte i svindlande fart ända ner till Tattbybron.

Vi samlades massor med barn i alla åldrar och åkte kälke.

Det var underbart att komma hem hungrig och varm. Mamma musicerade och pappa förnöjt rökte cigarr i herrrummet, som det hette.

Jag gick i Saltsjöbadens Samskola. Mammans stolthet, det förstår jag, var kolossal. Jag började i 1:a klass förberedande 1916. Det var första året skolan fanns. Mina två äldre systrar hade gått på Grand Hotell, där några rum disponerades av skolan. Sedan blev det Botvids skola, som de gick i. Nu hade mamma alla fyra barnen i denna nybyggda mycket fina skola, Saltsjöbadens Samskola.

Jag kommer ihåg många av mina lärare i Samskolan. Första åren fröken Hammarstedt. Söta, ljuvliga fröken Hammarstedt. Glada, goda Karin Pira. Första året i realskolan Tora Lindskog och Sonja Gyllander som var nya i skolan. Deras första år. Tora Lindskog helt svartklädd. Hennes fästman hade dött strax innan de skulle ha bröllop. Sonja Gyllander, jag minns det än, hur hon trippade i korridorerna. Ja, nästan dansade fram. Hennes mycket nätta fötter i skor kunde jag noggrant betrakta, när hon satt i katedern, som var öppen.

Det gällde för de stackars lärarinnorna att sätta fötterna rätt och ha snygga skor. Obarmhärtiga ögon betraktade dem. Sonja Gyllanders bedårande skor tålde bra granskningen.

Helga Cederborg, magnifik med pondus, med ett hjärta av guld.

Rektor Lundén charmerande, charment. Omutligt sträng. Högre upp i klasserna hade jag honom i franska. Franska grammatiken, rektor Lundén och jag kom inte alltid överens. Men till min häpnad visade han sig ha en stor portion humor. Min nonchalanta flit besegrades av rektor Lundéns verkligen roliga och förstås skickliga, pedagogiska sidor.

Jag har rest mycket och bott i andra länder, men jag kan inte tänka mig något underbarare än att ta åkorna, skida genom skogen uppför blå spåret. Väl uppe på kullen stanna, hänga på stavarna, se ut över fjärden bortåt Dalarö kvarn och tänka hur gudavackert här är. Ingenting går upp mot Saltsjöbaden.

Jag brukar säga, att jag nog helst vill lägga näsan i vädret just här i mitt pepparkakehus i Solsidan.